# Облікова картка дисертації

## I. Загальні відомості

**Державний обліковий номер:** 0419U003878

**Особливі позначки:** відкрита

**Дата реєстрації:** 04-10-2019

**Статус:** Захищена

**Реквізити наказу МОН / наказу закладу:**

## II. Відомості про здобувача

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Соломонов Руслан Вячеславович
2. Solomonov Ruslan V.

**Кваліфікація:**

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Вид дисертації:** кандидат наук

**Аспірантура/Докторантура:** так

**Шифр наукової спеціальності:** 06.01.05

**Назва наукової спеціальності:** Селекція і насінництво

**Галузь / галузі знань:** Не застосовується

**Освітньо-наукова програма зі спеціальності:** Не застосовується

**Дата захисту:** 27-09-2019

**Спеціальність за освітою:** Захист рослин

**Місце роботи здобувача:** Одеський інститут агропромислового виробництва Української академії аграрних наук

**Код за ЄДРПОУ:** 00729511

**Місцезнаходження:** Маякська дорога, 1, смт. Хлібодарське, Біляївський р-н., Одеська обл., 67667, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Національна академія аграрних наук України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## III. Відомості про організацію, де відбувся захист

**Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради):** К 27.821.04

**Повне найменування юридичної особи:** Білоцерківський національний аграрний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 00493712

**Місцезнаходження:** пл. Соборна, 8/1, м. Біла Церква, Білоцерківський р-н., Київська обл., 09117, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

**Повне найменування юридичної особи:** Одеський інститут агропромислового виробництва Української академії аграрних наук

**Код за ЄДРПОУ:** 00729511

**Місцезнаходження:** Маякська дорога, 1, смт. Хлібодарське, Біляївський р-н., Одеська обл., 67667, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Національна академія аграрних наук України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## V. Відомості про дисертацію

**Мова дисертації:**

**Коди тематичних рубрик:** 68.35.03

**Тема дисертації:**

1. Селекційна цінність зразків ярої пшениці різних екотипів при внутрішньовидовій гібридизації з озимими сортами

2. Breeding value of spring wheat samples of different ecotypes under intraspecific hybridization with winter varieties

**Реферат/анотація:**

1. Результативність селекції багато в чому залежить від підбору пар для гібридизації. Цінність тієї чи іншої батьківської форми в селекційному процесі визначається через комбінаційну здатність, на основі якої можливо передбачити вірогідність передачі нащадкам позитивних ознак і властивостей. Для проведення досліджень використовували сорти ярої пшениці українського генетичного пулу: Харківська 26, Харківська 30, Елегія Миронівська, Артемовка, Харківська 93, Рання 73, Дніпрянка, Луганська 4, Харківська 16, Рання 93, Колективна 3, Скороспілка 95, Харківська 28, Харківська 10, Скороспілка 98; сорти російського походження: Целинная 20, Писарь, Безенчукская 98, Новосибирская 67, Омская 9, Краса, Алтайская 92, Алтайский простор, Варяг, Л.505, ЮВ 2, ЮВ 3, Туба, Саратовская 62, Волгоуральская, Саратовская 58; західноєвропейські сорти: Aintree, Saitana 27, Catriso, Touko, Jara, Janus, Solo, Felix, Typic, Amor, Munk, Triso, Svalofs fero, Weibulls

Aglot, Weibulls Sappo, Selpek, Sunnan; сорти канадського генетичного пулу: Glen lea, AC Barue, CDC Teal, Domain, Alsa, AC Superb, HU-644, Alsen; сорти центральноамериканського походження: LIRA/BAC, SW89.5181/KAUZ, Chen/Ae.SQ.(TAUS)//BCN/3/Wee#7, Site/MO/3/ Vorona/BAU//BAU, Site/MO/4/NAC/tnac//3*PVN/3/Mirlo/BUC, CNDO/ R143//ENTE3/MEXI 2/3/, Chen/Ae.SQ.(TAUS)//BCN/3/2* KAUZ, TRAP1/BOW, CROS1/AE.SQ.(205)//KAUZ/3/ATTILA, SNB//CMN79A.955/3*CNO79/ 3/ATTILA, Weaver/4/NAC/TH.AC.//3*PVN/3/MICRO/BUC, BOW/USER //2*Weaver/3/BOW/PRL//BUC, BABAX/LR39//BABAX, BABAX/LR43//BABAX, PBW65/2*Seri 18, BUC/PRL//Weaver, ORL 91256, Bethlehem, KENYA Chiriku, OPATA/Rayon//KAUZ, Printa, ALDAN/ias58//OPATA, MEXIQUE 45, WSB 93, IBW SN 74, CHOIX M 95, MINNESOTA, FOX, NORIN 75. Кращі зразки кожного генетичного пулу схрещували за топкроссною схемою з місцевими озимими сортами-аналізаторами різних типів: Одеська 16 □ високорослий екстенсивний; Одеська 267 □ високорослий, напівінтенсивний; Вікторія од. та Куяльник □ середньорослі високо-інтенсивні; Кірія □ напівкарликовий, високо-інтенсивний. Встановлено, що підзимовий строк сівби, особливо для ярих зразків, більш оптимальний і динамічний за умови м'якої зими. У зв'язку з цим актуальним стає використання у виробництві сортів дворучок м'якої пшениці, поскільки навіть в оптимальні роки яра пшениця не може сформувати врожай на рівні озимої, або навіть дворучок. Для отримання більш морозостійких ліній доцільно використовувати у гібридизації зразки російського, мексиканського і західноєвропейського походження. Однак найбільший вихід морозостійких форм спостерігається у озимо-ярих гібридів з участю озимих сортів: Одеська 267, Кірія та ярих зразків: Triso, Алтайский простор, TRAP1/BOW. Кращі лінії з поєднанням оптимальної яровизаційної потреби та фотоперіодичної чутливості були отримані із комбінацій: Харківська 26 × Кірія, Triso × Куяльник, Triso × Кірія, Алтайский простор × Одеська 267, Волгоуральская × Вікторія од., Волгоуральская × Куяльник, TRAP1/BOW × Кірія, BABAX/LR39//BABAX × Одеська 267, BABAX/LR39//BABAX × Вікторія од. Сортозразки пшениці м'якої ярої можуть слугувати цінними генетичними джерелами високих показників якості зерна в селекції пшениці м'якої озимої. За гібридизації місцевих озимих сортів з ярими сортозразками кращими донорськими властивостями за показниками хлібопекарської якості зерна вирізняються ярі сорти Алтайский простор, Волгоуральская, Triso, BABAX/LR39//BABAX. З яро-озимих гібридів за участі вказаних зразків виділені трансгресивні рекомбінантні лінії з високою якістю зерна. Кінцевий результат рекомбіногенезу і вихід цінних генотипів в значній мірі залежить від генетичних особливостей озимого компоненту схрещувань. Ключові слова: пшениця м'яка яра, сорти, лінії, внутрішньовидова гібридизація, селекційна цінність, яро-озимі гібриди, сорти-аналізатори, морозостійкість, урожайність.

2. The effectiveness of breeding depends largely on the selection of pairs for hybridization. Even knowing the signs of parental forms, it is impossible to predict what the combination ability in hybrid combinations. In this regard, a more reliable criterion for the assessment of parental forms in self-pollinators is the experimental determination of their overall combining ability, which is determined by the additive effects of genes in offspring, from such crosses, transgressions appear on one or another of these features. Varieties of the Ukrainian gene pool were used for the research: Kharkivska 26, Kharkivska 30, Elehiia Myronivska, Artemovka, Kharkivska 93, Rannia 73, Dniprianka, Luhanska 4, Kharkivska 16, Rannia 93, Kolektyvna 3, Skorospilka 95, Kharkivska 28, Kharkivska 10, Skorospilka 98. Varieties of the Russian gene pool: Tselynnaia 20, Pysar, Bezenchukskaia 98, Novosybyrskaia 67, Omskaia 9, Krasa, Altaiskaia 92, Altaiskyi prostor, Variah, L.505, YuV 2, YuV 3, Tuba, Saratovskaia 62, Volhouralskaia, Saratovskaia 58. Varieties of the Western European Gene Pool: Aintree, Saitana 27, Catriso, Touko, Jara, Janus, Solo, Felix, Typic, Amor, Munk, Triso, Svalofs fero, Weibulls Aglot, Weibulls Sappo, Selpek, Sunnan. Canadian gene pool: Glen lea, AC Barue, CDC Teal, Domain, Alsa, AC Superb, HU-644, Alsen. Varieties of the Central American Genetic Pool: LIRA/BAC, SW89.5181/KAUZ, Chen/Ae.SQ.-(TAUS)//BCN/3/Wee#7, Site/MO/3/ Vorona/BAU//BAU, Site/MO/4/NAC/tnac//-3*PVN/3/Mirlo/BUC, CNDO/ R143//ENTE3/MEXI 2/3/, Chen/Ae.SQ.(TAUS)-//BCN/3/2* KAUZ, TRAP1/BOW, CROS1/AE.SQ.(205)//KAUZ/3/ATTILA, SNB//CMN79A.955/3*CNO79/ 3/ATTILA, Weaver/4/NAC/TH.AC.//3-*PVN/3/MICRO/BUC, BOW/USER //2*Weaver/3/BOW/PRL//BUC, BABAX/-LR39//BABAX,

BABAX/LR43//BABAX, PBW65/2*Seri 18, BUC/PRL//Weaver, ORL 91256, Bethlehem, KENYA Chiriku, OPATA/Rayon//KAUZ, Printa, ALDAN/ias58//OPATA, MEXIQUE 45, WSB 93, IBW SN 74, CHOIX M 95, MINNESOTA, FOX, NORIN 75. Subsequently, samples of spring wheat of each gene pool were crossed according to the scheme of topcross with local varieties of analyzers of different types: Odeska 16 - a tall extensively type; Odeska 267 - tall, semi-intensive type; Victoria od. and Kuyalnik are middle-tell highly-intensive type; Kyriia is a semi-dward, high-intensity type. Consequently, in general, the research methodology was consistent with the objectives and ensured the receipt of reliable research results. It was established that the autumn-sown seeding period is especially optimal and dynamic for spring samples, under the condition of mild winters. The question now becomes of using in the production of two-handed varieties because even in the best years of spring wheat cannot form a yield at the level of winter, or even two-handed. In order to obtain more frost-tolerant lines, it is advisable to use hybridization models of the Russian, Mexican and Western European origin pools. However, the highest yield of frost-resistant forms is observed in winter-spring hybrids with the participation of winter varieties: Odeska 267, Kyriia, and spring wheat: Triso, Altaiskyi prostor, TRAP1/BOW. According to the results of the conducted studies, it can be argued that the best lines with a combination of optimal vernalization needs and photoperiodic sensitivity were the lines obtained from the combinations: Kharkivska 26 × Kyriia, Triso × Kuialnyk, Triso × Kyriia, Altaiskyi prostor × Odeska267, Volhouralskaia × Viktoriia od., Volhouralskaia × Kuialnyk , TRAP1/BOW × Kyriia, BABAX / LR39 // BABAX × Odeska 267, BABAX / LR39 // BABAX × Viktoriia od. Genotypes of soft wheat can serve as valuable genetic sources of high quality of grain in the breeding of soft winter wheat. By hybridization of local winter varieties with spring varieties, the best donor characteristics on the basis of baking quality characteristics of the grain are varieties: Altaiskyi proctor, Volhouralskaia, Triso, BABAX/LR39//BABAX. From the spring-winter hybrids with the participation of these samples, transgressive recombinant lines are selected for the quality of the grain. The final result of recombinant degeneration and the release of valuable genotypes largely depend on the genetic features of the winter component of crosses. Key words: soft wheat, varieties, lines, intraspecific hybridization, breeding value, spring-winter hybrids, varietal analyzers, frost resistance, yield.

**Державний реєстраційний номер ДіР:**

**Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:**

**Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:**

**Підсумки дослідження:**

**Публікації:**

**Наукова (науково-технічна) продукція:**

**Соціально-економічна спрямованість:**

**Охоронні документи на ОПІВ:**

**Впровадження результатів дисертації:**

**Зв'язок з науковими темами:**

## VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

### Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Січкар Вячеслав Іванович

2. Sichkar Viacheslav I.

**Кваліфікація:** д. б. н., 06.01.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

**Офіційні опоненти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Хоменко Світлана Олегівна
2. Khomenko Svitlana O.

**Кваліфікація:** д. с.-г. н., 06.01.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Лозінський Микола Владиславович
2. Lozynskiy Mykola V.

**Кваліфікація:** к. с.-г. н., 06.01.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Глеваський Володимир Іванович

2. Hlevaskyy Volodymyr I.

**Кваліфікація:** к. с.-г. н., 06.01.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Рецензенти**

## VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради** Карпук Леся Михайлівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні** Карпук Леся Михайлівна

**Відповідальний за підготовку облікових документів**

**Реєстратор**

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності** Юрченко Т.А.